

УДК 339.172

Олеся Колосівська, Галина Машлій

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Olesya Kolosivska, Halina Mashliy

ENTERPRISE RISK MANAGEMENT IN MARKET ECONOMY

У сучасних умовах господарювання вітчизняні підприємства змушені постійно шукати шляхи збільшення фінансових ресурсів, а також самостійно вирішувати питання щодо пошуку нових ринків збуту, оновлення асортименту продукції, модернізації виробництва та ін. Для того, щоб реалізувати подібні кроки, не завжди достатньо тільки залучення додаткових капітальних вкладень. Дуже часто підприємства стикаються із низкою факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, які здійснюють негативний вплив на фінансово-економічну діяльність всього підприємства, стають причиною виникнення певних видів ризиків, що призводить до значних фінансових втрат.

У процесі здійснення своєї діяльності підприємства дуже часто зустрічаються із певними непередбаченими втратами. При здійсненні аналізу можливих причин такого результату виокремлюється ряд факторів, негативний вплив яких призводить до отримання збитків. Дана ситуація свідчить про те, що в процесі прийняття управлінських рішень не було проведено значного аналізу імовірних причин негативного впливу. У ході дослідження факторів зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства можливо передбачити негативний вплив певних факторів і таким чином виокремити низку негативних чинників, тобто сформувати комплексну систему факторів ризику.

На практиці для зниження негативного впливу ризиків не достатньо провести лише аналіз імовірних факторів ризику, необхідно побудувати комплексну систему управління, яка б охоплювала всі складові моніторингу ризиків, таких як: визначення типу ризиків, імовірності їх настання, методів прийняття управлінських рішень, аналізу отриманих результатів, налагодження системи моніторингу фінансових ризиків, яка включає сукупність інформаційно-аналітичних та контрольних заходів у сфері управління фінансовими ризиками. При цьому важливого значення набуває необхідність структуризації інформаційної бази для повного висвітлення та класифікації усіх факторів ризику, що мають бути враховані при побудові системи моніторингу, а також встановлення характеру та закономірностей зміни інтенсивності взаємного впливу цих факторів фінансового ризику на діяльність підприємства у цілому та кожного зокрема [1].

Система моніторингу фінансовими ризиками – це комплекс основних стадій аналізу фінансових ризиків, що визначає спрямованість та глибину впливу фінансових ризиків на діяльність підприємства. Її складовими елементами є: визначення типу ризиків за сферою виникнення, характером та глибиною прояву; оцінка якісних та кількісних параметрів ризику; вибір імовірних управлінських рішень щодо мінімізації негативного впливу ризику; оцінка результатів та ефективності управління фінансовими ризиками.

Аналізуючи основні складові фінансового ризику доцільно розглядати їх в залежності від джерела виникнення, тобто чи спричинена їх поява впливом зовнішнього середовища, або навпаки, викликана безпосередньою діяльністю самого

підприємства [2]. До чинників фінансового ризику зовнішнього середовища належать: рівень інфляції; коливання валютних курсів; кредитна політика держави; інвестиційний клімат (країни, галузі, регіону); система оподаткування; система митного регулювання. Дані чинники мають вагомий вплив на діяльність підприємства. До чинників фінансового ризику внутрішнього середовища відносять всі основні показники, що характеризують фінансово-економічний стан підприємства: рівень фінансової стійкості, рентабельність діяльності, структура активів та їх ліквідність, оборотність активів, тощо.

Використовуючи експертні методи аналізу ризиків, можливо визначити вірогідність настання та наслідки прояву певного фактора фінансового ризику [3]. На стадії прийняття управлінських рішень щодо запобігання впливу ризику слід зазначити, що забезпечення гнучкості функціонування системи моніторингу посилюється різноманітним характером функціонування цієї системи. Користувачами інформаційно-аналітичної інформації можуть виступати працівники різних функціональних підрозділів, з різною мірою відповідальності та різними управлінськими повноваженнями.

Крім того, побудова організаційного забезпечення системи моніторингу на етапі прийняття управлінських рішень щодо запобігання впливу ризику має відповідати розподілу повноважень між виконавцями, а також враховувати та відповідати концептуальному підходу, якого підприємство дотримується як при формуванні структури моніторингу, так і в процесі розробки загальної системи управління. Внутрішня цілісність та повнота обсягу системи моніторингу фінансових ризиків підприємства суттєво залежать від вибору нормативно-методичної бази, що використовується при проведенні моніторингу.

Якщо фінансово-економічна діяльність підприємства постійно піддається впливу дії факторів, коливання яких проблематично заздалегідь передбачити, відповідну нормативно-методичну базу доцільно доповнити певною системою заходів, до використання якої слід вдаватися при настанні певних обставин, наприклад, при перевищенні меж припустимих коливань відповідних факторів фінансового ризику [4].

Таким чином, описані вище засади побудови системи моніторингу фінансових ризиків підприємства визначають дану систему як комплекс дій, що здатні швидко і адекватно реагувати на непередбачувані події. Запорукою досягнення такої гнучкості виступає не тільки оперативність здійснення контрольних, облікових, аналітичних процедур, а насамперед урахування циклічності розвитку більшості економічних процесів, на основі розгортання яких можна визначити послідовність повторюваних ситуацій, що змінюють одна одну відповідно до певних об'єктивних закономірностей.

Список використаних джерел:

1. Кожухівський А.Д. Експертний метод моделювання профілю ризиків / А.Д. Кожухівський, В.О. Занора, А.І. Боркун, Ю.М. Пальоний, Т.А. Пальона. // Математичне моделювання та обчислювальні методи, управління проектами. – 2009. – №3. – С.31-35.

2. Добрынь С.В. Анализ факторов, влияющих на развитие кооперационных связей предприятия / С.В. Добрынь // Экономика: проблемы теории та практики: зб. наук. праць. –2006. – №211. – С. 781–788.

3. Гріщенко А.О. Експертний метод оцінки фінансових ризиків / А.О. Гріщенко. // Науково-технічний збірник «Комунальне господарство міст». – 2012. – №106. – С. 304-313.

4. Донець Л.І. Економічні ризики та методи їх вимірювання: навч. посібник / Л.І. Донець. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 312 с.